

12. Magyarország a 12. században (Szent László, Könyves Kálmán, III. Béla)

Bányai Boldizsár Péter 2025A

Szent László (1077–1095):

- emlékezete: lovagias / hős uralkodó; egy monda szerint megmentett egy kunok által elrabolt leányt
- feladata: **az istváni államalapítással létrejött keresztény magyar állam megszilárdítása**
← az 1040-es, 1050-es években pogánylázadások, trónviszályok gyengítették Magyarországot
← ekkor megnőtt a német-római császár befolyása ↔ László a Pápaságra támaszkodik
- I. István, Imre, Gellért szentté avatása 1083-ban
→ növeli a királyi tekintélyt (hisz László Szent István leszármazottja), erősíti a magyar keresztény hagyományt
- számos kereszténységet terjesztő törvénye:
 - pogányság betiltása, ami még intenzíven élt a magyar társadalomban
– a keresztény szokások még nem teljesen gyökeresedtek meg
 - előírta a misék látogatását, a böjti időszakban a böjtölést, templomok köré temetkezést
- igen **szigorú törvények a magántulajdon védelmében**, valamint a **vándorlók (kóborlók) ellen**
← a földterületek eladományozása után onnét az ország peremterületei felé menekülő közsabadok, akik nincstelenné váltak, az önfenntartás érdekében loptak
(ha az eladományozott birtokon maradnának, szolgasorba süllyednének)
- **Horvátország elfoglalása** rokoni kapcsolatokra hagyatkozva, később perszonálunió
→ zágrábi püspökség létrehozása
- betörő nomád népek (kunok, besenyők) kiverése
- kedvenc városa Nagyvárad, ide temetkezett

Könyves Kálmán (1095–1116):

- művelt ember (magas fokú taníttatást kapott, papnak szánták, püspökké is szentelték → zsolozsmára kötelezett, mindig tt van vele az imádságoskönyv), Szent László unokaöccse
- enyhít László törvényeinek szigorán, mivel ezek eredményeképp a vándormozgalom jelentősége csökkent, közsabadok egyre nagyobb arányban függésbe kerültek, peremterületek benépesedtek, a magánbirtokok száma egyre magasabb Magyarországon
- a nyitrai püspökség létrehozása
- külpolitika: hadjárat Halics (orosz fejedelemség) felé,
Dalmácia elfoglalása, ami Velence / Bizánc érdekszférájához tartozott

III. Béla (1172–1196):

- Bizáncban nevelkedett, Mánuel bizánci császár egy ideig utódjának szánta
– ám épp megüresedett a magyar trón és így Béla azt foglalta el
– Bizánc Mánuel idején beavatkozott a magyar ügyekbe, és elfoglalt területeket
→ III. Béla ezeket csak a császár halála után tudta visszaszerezni
- **kancellária** (oklevéladó hivatal) létrehozása, élén a kancellár: az esztergomi érsek
(III. Béla kancelláriáján volt jegyző Anonymus, a *Gesta Hungarorum* c. művében a honfoglalást regényesen és hiteltelenül megörökítő történetíró, aki valószínűleg a párizsi egyetemen tanult)
- magyar papok külföldi egyetemeken való tanulását ösztönözte és támogatta
- szentté avatatta I. Lászlót
- az ország kevésbé lakott területeit hospesekkel népesítette be, ezeket földbirtokokkal, szabad költözési joggal, valamint kedvezőbb adókkal csábította (pl. szász telepések → Szepesség, D-Erdély)
- sírja Székesfehérváron volt, ez az egyetlen fennmaradt középkori magyar uralkodói sír
→ 19. századi feltárása után a Mátyás-templomban temették újra